

PÖYTÄKIRJA

Ilmastopaneelin 11. kokous

Aika: 9.6.2021, klo 12-16

Paikka: Zoom-etäkokous

Paikalla:

Panelistit: prof. Markku Ollikainen (pj), Helsingin yliopisto, tutkimusjohtaja Antti Arasto, VTT, prof. Ari Ekroos, Aalto-yliopisto, prof. Jouni Jaakkola, Oulun yliopisto, prof. Sirkku Juhola, Helsingin yliopisto, tutkimusprof. Paula Kivimaa, SYKE, tutkimusprof. Hannele Korhonen, Ilmatieteen laitos, prof. Peter Lund, Aalto-yliopisto, tutkimusprof. Kristiina Regina, LUKE, prof. Jyri Seppälä, SYKE, apulaisprof. Annukka Vainio, Helsingin yliopisto, tutkimusprof. Timo Vesala, Helsingin yliopisto.

Sihteeristö: viestintäasiantuntija Sanna Autere, Helsingin yliopisto, erityisasiantuntija Heta Heiskanen, ympäristöministeriö, tiedesihteeri Marianne Leino, Helsingin yliopisto, tutkijatohtori Sanna Lötjönen (sihteeri), Helsingin yliopisto, tiedesihteeri Matti Sihvonen, Helsingin yliopisto, koordinaattori Sally Weaver, Helsingin yliopisto.

Yhdyshenkilöt: neuvotteleva virkamies Hanna Mattila, maa- ja metsätalousministeriö, erityisasiantuntija Katja Tuokko, työ- ja elinkeinoministeriö, johtava asiantuntija Jukka Uosukainen, valtioneuvoston kanslia

Vierailijat: analyytikko Saana Takamäki, Afry (paikalla kohdan 4 käsittelyn ajan), apulaisprof. Lassi Ahlvik, Helsingin yliopisto (paikalla kohdan 4 käsittelyn ajan).

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:01.

2. Asialistan hyväksyminen työjärjestykseksi

Asialista hyväksyttiin työjärjestykseksi.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

a. Paneelin kokous 26.4.2021

Pöytäkirja hyväksyttiin.

b. Ylimääräinen kokous 17.5.2021

Pöytäkirja hyväksyttiin.

4. Päästökauppakompensaatio (Lassi Ahlviik ja Saana Takamäki)

Takamäki kertoi työstä, jonka aiheena oli kivihiilikielto ja omaehtoinen päästöoikeuksien mitätöinti. Aiheesta keskusteltiin. Työstä tulee raportti paneelin käsittelyyn elokuussa.

5. Tilannekatsaus

a. Ilmastopaneelien kv-tapaaminen 18.-19.5.

Leino kertoi kansallisten ilmastopaneelien kansainvälisestä tapaamisesta 18.-19.5. Meiltä paikalla olivat Ollikainen, Juhola, Kivimaa ja Leino. Tapaamisessa käytiin temaattista ja yleistä keskustelua ja vaihdettiin kokemuksia paneelien toiminnasta. Seuraavina askeleina on yhteistyön jatkaminen tavalla tai toisella. Keskustelussa on, voisiko paneelien yhteistyö ottaa jonkin säännöllisen muodon. Tästä saadaan tarkempi ehdotus UK:n paneelilta. Tapaamisesta keskusteltiin.

b. Vaalitentti 24.5.

Autere kertoi vaalitentistä. 24.5. oli YTF:n järjestämä kuntavaalitentti, jossa ilmastopaneeli ja luontopaneeli olivat puheenjohtajien kautta läsnä. Tentti sai hyvin näkyvyyttä. Tilaisuudesta keskusteltiin.

c. TEM-tapaaminen 20.5.

Paneeli tapasi TEM:n virkamiehiä 20.5. Tapaamisesta keskusteltiin. Tapaaminen koettiin erittäin hyödylliseksi informaation vaihdoksi, minkä vuoksi jatkuvampaa dialogia ministeriön kanssa kannatetaan.

d. Panelistien raportointi omista esiintymisistä

Kivimaa, Korhonen, Jaakkola ja Lund kertoivat esiintymisistään.

e. Lausunnot ja kuulemiset

Annetut lausunnot:

- Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto ilmastonmuutokseen sopeutumisstrategiasta. Maa- ja metsätalousvaliokunta 29.4.2021 ja ympäristövaliokunta 25.5.2021
- Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi biopolttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain muuttamisesta ja eräksi muiksi laeiksi. Talousvaliokunta 12.5.2021
- Valtioneuvoston selvitys: EU:n uusiutuvan energian direktiivin nojalla annettava komission täytäntöönpanoasetus toimintaohjeista näytön antamiseksi

metsäbiomassan kestävyyskriteerien täyttymisestä. Ympäristövaliokunta, 19.5.2021 ja Talousvaliokunta, 27.5.2021

- Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2022—2025. Ympäristövaliokunta 21.05.2021
- Luonnos fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen toimenpideohjelmaksi, ympäristöministeriö 31.5.2021.
- Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta, Suuri valiokunta 2.6.2021

Tulossa (valmistelu sihteeristössä):

- Ehdotus ympäristöministeriön asetukseksi rakennuksen ilmastaselvityksestä, dl. 27.8.2021.

6. Sähköistyminen – policy brief

Lund kertoi sähköistymishankkeen policy briefistä. Tavoitteena on ollut katsoa sähköistymistä osana energiamurrosta, sähköistymisen kansainvälistä puolta, sekä hyötyjä ja haittoja Suomen kannalta. Johtopäätöksiä sähköllä on keskeinen merkitys nollapäästöihin pääsemisessä ja teollisuuden sähköistyminen voidaan hoitaa melko hyvin. Kriittisiin pullonkauloihin, oikeudenmukaisuuteen ja turvallisuuteen liittyy nykyistä monipuolisempaa arviointitarvetta. Tekstistä keskusteltiin ja siihen tehdään keskustellun mukaiset muokkaukset, jonka jälkeen muistio julkaistaan. Ennen juhannusta pidetään vajaan tunnin julkistustilaisuus; ensin sidosryhmille ja sen jälkeen medialle.

7. Muistio ilmastolain suunnittelu- ja seurantajärjestelmästä

Muistiota on käsitelty jo aiemmin, ja keskustelun perusteella Ekroos, Ollikainen ja Leino tekivät aiheesta muistioluonnoksen. Luonnos toimitettiin ilmastolakityöryhmään. On noussut kysymys, tulisiko muistio julkaista. Päähuomioita paneelin muistiossa ovat: keskeiset ilmastopolitiikan asiakirjat ja niiden kattavuus, suunnittelun ja seurannan parempi yhteenkytkeytyminen sekä muun muassa ilmastovuosikertomuksen statuksen nosto strategisena asiakirjana, mukaan lukien se, että hallituksen tulisi vastata paneelin antamaan lausuntoon ilmastovuosikertomuksesta. Muistiosta keskusteltiin. Päätetään hyväksyä muistio ja julkaista se paneelin sivuilla koko paneelin nimissä.

8. Hankkeiden tilannekatsaukset

a. Metsä

Seppälä ja Vesala kertoivat hankkeen tilanteesta. Hankkeessa on tällä hetkellä kolme väittämää työn alla. Ensimmäisen väittämän mukaan metsiä pitää hakata, jotta metsien hiilinielu säilyy. Toinen väittämä on, että metsiä kannattaa hakata, koska ne korvaavat fossiilisia polttoaineita. Kolmannen väittämän mukaan puurakentaminen edistää ilmastotavoitteiden saavuttamista. Väittämistä keskusteltiin ja ne pyritään julkaisemaan

ennen kesälomia. Puheenjohtajistolle annetaan valtuudet hyväksyä väittämiin tehdyt vastaukset.

b. SUOMI (ml. raporttiluonnos ja sidosryhmätilaisuus 10.6.)

Juhola kertoi hankkeen tilanteesta. 10.6. olevaan sidosryhmätilaisuuteen on tulossa yli 150 henkeä ja se on herättänyt kiinnostusta eri tahoilla. Hankkeesta keskusteltiin.

c. Oikeudenmukaisuus (ml. liikennetyöpaja 15.6.)

Kivimaa kertoi hankkeen tilanteesta. Tiistaina on liikennetyöpaja, johon on saatu yli 30 ilmoittautumista. Oikeudenmukaisuutta katsotaan fossiilittoman liikenteen tiekartan toimenpiteiden kautta jakautuen pienryhmiin keskustelemaan esim. liikenteen sähköistymisestä ja eri liikennemuotoihin liittyvistä oikeudenmukaisuuskysymyksistä. Hankkeen ensimmäinen muistio on tarkoitus julkaista vielä ennen työpajaa taustalukemiseksi. Hankkeesta keskusteltiin ja teksti saadaan julkaistua ennen maanantaita. Autere lähettää raportissa olevan kuvan uuden version kokouksen jälkeen ja laittaa tekstin paneelin raporttipohjaan.

d. Turve

Regina kertoi hankkeen tilanteesta. Tekstiä on olemassa yli 50 sivua, vaikka kaikki osiot eivät ole valmiina. Paneelin johtopäätöksiä voidaan tehdä jo viimeisen aineiston perusteella, mutta viimeistely menee elokuulle. Hankkeessa on pidetty kaksi työpajaa. Hankkeesta keskusteltiin.

e. Ilmastolaki

Ollikainen kertoi, että hankkeen kaksi muistiota on hyväksytty ja lakiesitystä aletaan kommentoida sen tullessa.

f. Kulutus

Seppälä kertoi hankkeen tilanteesta. Mukana olivat asuminen, liikkuminen, ruoka sekä muut tavarat ja palvelut. Kolme jälkimmäistä teemaa ovat menneet selvästi eteenpäin. Liikenteestä ja ruoasta on tarkoitus tehdä luonnos ennen kesälomia. Asuminen on vielä työn alla ja monen teeman kohdalla odotetaan WAM-skenaarioita. Hankkeen pitäisi valmistua lokakuun alussa.

g. Liikenne

Seppälä kertoi, ettei hanke ole vielä alkanut. Aloituspalaveri on tarkoitus pitää ennen kesälomia.

9. EU:n ilmastopaketti (heinäkuu)

Leino kertoi EU:n ilmastopaketista. Nyt odotetaan komission lainsäädäntöaloitteiden kokonaisuutta, minkä tavoitteena on vastata uuteen EU-tavoitteeseen: vähintään 55 % nettopäästövähennys verrattuna vuoden 1990 tasoon vuoteen 2030 mennessä. Julkistusta odotetaan 14.7. Siitä käynnistyy tavanomainen EU:n lainsäätämismenettely. Ministeriöt valmistelevat jokaisesta aloitteesta U-kirjeen, joka tulee eduskunnan käsittelyyn. Paneelille tulee mahdollisesti lausuntopyyntöjä. Sihteeristön kokouksessa keskusteltiin, miten pakettia olisi paras lähestyä. Ehdotus on, että jokaiseen aloitteeseen sovittaisiin vastuupanelisti, joka sihteeristön tukemana perehtyy aloitteeseen ja johtaa aiheen ympärille kerättyä työryhmää.

Aiheesta keskusteltiin ja päätettiin jakaa työryhmät seuraavasti:

- EU:n päästökauppajärjestelmän tarkistaminen: Ollikainen, Korhonen (lisäksi pyydetään Ahlvik)
- Hiilitullimekanismi ja ehdotus hiilitullimekanismista omina varoina: Ollikainen, Arasto, Ekroos, Lund
- Taakanjakoasetus: Seppälä, Regina (lisäksi pyydetään Liimatainen)
- Uusiutuvia energialähteitä koskeva direktiivi: Lund, Arasto, Kivimaa
- Energiatehokkuusdirektiivi: Lund, Ollikainen
- Metaanipäästöjen vähentäminen energia-alalla: Arasto, Lund, Vesala
- Vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönotosta annettu direktiivi: Arasto, Kivimaa
- Hiilidioksidipäästönormit henkilöautoille ja uusille kevyille hyötyajoneuvoille: Seppälä (lisäksi pyydetään Liimatainen)
- LULUCF-asetuksen tarkistaminen: Peltola, Regina, Vesala, Seppälä
- Rakennusten energiatehokkuutta koskevan direktiivin tarkistaminen (tulee loppuvuodesta): Kurnitski, Kivimaa, Jaakkola, Seppälä

10. Viestintäasiat

Autere kävi läpi viestintäasioita. Keskusteltiin, voitaisiinko Twitterissä jakaa panelistien omia artikkeleita ilmastopaneelille tärkeisiin teemoihin liittyen. Päätetään twiitata ilmastopaneelin aihealueisiin sopivia panelistien omia artikkeleita.

11. Muut mahdolliset asiat

a. Syksyn kokousajat

Syyskuun kokous to 2.9.2021 klo 12-16.

Lokakuun kokous ke 20.10.2021 klo 12-16.

Joulukuun kokous to 16.12.2021 klo 12-16.

b. Globaalit ympäristöraportit

Sykellä on hanke, jossa tutkitaan, mikä rooli globaaleilla ympäristöraporteilla on ollut kolmen Suomessa toimivan paneelin työssä ja kuinka raporttien hyödyntämistä voitaisiin viedä eteenpäin. Ilmastopaneelin on antanut työlle tuen. Panelisteille voi syksyn aikana tulla yhteydenottoja aiheeseen liittyen.

c. Muut

Heiskanen muistutti, että rahoitushakemusten päätökset on tehty. Liikenne sai isona uutena hankkeena rahoitusta. Lisäksi oli muutama jatkohakemus. Sitomatonta rahaa loppuvuodelle on noin 70 000 e.

Korhonen kertoi ensi torstaina olevasta ilmastopolitiikan pyöreään pöydän tapaamisesta, jossa käsittelyssä on energia- ja ilmastostrategia. Kysymyksenä on, millä ohjauskeinoilla teollisuudessa saadaan vähennettyä päästöjä oikeudenmukaisuutta silmällä pitäen ja oikeudenmukaisuuden näkökulmaa laajemminkin. Korhonen konsultoi muita panelisteja teemoihin liittyen.

12. Paneelin sisäiset asiat (vain panelistit ja sihteeristö)

Muistio, hyväksyminen

Muistio hyväksyttiin kohdassa 7.

EEAC-jäsenyys

EEAC on ollut ilmastopaneelin yhteydessä ja pyytänyt paneelia jäsenekseen. Aiheesta keskusteltiin. Päätetään, ettei toistaiseksi liitytä, mutta tehdään lisätiedusteluja.

Rahoitushaun päätökset

Päätökset esiteltiin kohdassa 11c. Liikennehanke sai uutena hankkeena noin 100 000 euron rahoituksen. Muut päätökset ovat käynnissä olevien hankkeiden lisärahoitusta (metsä ja kulutus). Ensi syksyyn on jäljellä 70 000 euroa.

Muut asiat

MMM:n kanssa suunnitellaan vastaavaa keskustelua mitä käytiin TEM:n kanssa. Ajankohta on 22.6. klo 11.30-13.

13. Kokouksen päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:26.